แนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม ของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : กรณีศึกษาโรงพยาบาลสงขลา

Proposed Guidelines for Administration of Safety, Occupational Health, and Environment in Hospital Under the Ministry of Public Health : A Case Study of Songkhla Hospital

มานพ กาเลี่ยง ศศ.ม. (Manop Kaliang , M.A.)[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม และความคิดเห็นของบุคลากรต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศึกษาแนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลสงขลา วิธีการวิจัยเชิงพรรณนาแบบผสมผสาน รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้บริหารระดับสูงของโรงพยาบาล จำนวน 4 คน ข้อมูลเชิงปริมาณได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบกำหนดโควตาตามสัดส่วนลูกจ้างและพนักงานจำนวน 325 คน โดยแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหาค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.60 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมตรวจสอบความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของ คูเดอร์ ริชาร์ดสันเท่ากับ 0.616 และ 0.716 ตามลำดับ แบบสอบถามความคิดเห็น ตรวจสอบความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.732 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอ้างอิง

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงพยาบาลมีความมุ่งมั่นในการให้การสนับสนุนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลเป็นอย่างดี แต่มีอุปสรรคในเรื่องความไม่ชัดเจนในการกำหนดแผนงานด้านนี้ ทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่เท่าที่ควร ผลการศึกษาเชิงปริมาณโดยการสำรวจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วม และความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานระดับปานกลาง และมีระดับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานอยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนผลจากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า ระดับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานระหว่างเพศแตกต่างกัน ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ข้อเสนอจากการศึกษา คือ หน่วยงานควรมีการส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานต่อบุคลากรของโรงพยาบาลอย่างทั่วถึงและทัดเทียมกัน มุ่งเน้นการเปิดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมของลูกจ้างและพนักงานในทุกระดับเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

คำสำคัญ : ความปลอดภัย อาชีวอนามัย สิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลสงขลา

[1] นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลสงขลา

Abstract

The objective of this research were 1) to study the information perception, knowledge and understanding, participation, and opinion of personnel in safety,occupational health, andenvironment, 2) to examine the process of safety, occupational health, andenvironment, 3) and to investigate management guidelines for safety, occupational health, andenvironment in Songkhla hospital. This descriptive and mixed-method research was designed to collect quantitative and qualitative primary data. The in-depth interview was employed in order to collect qualitative data. The interviewees were four hospital chief executives, who were selected by using purposive sampling. A questionnaire was utilized in order to collect the quantitative data. The data were collected from 325 personnel, and they were selected by using quota sampling. The questionnaire content validity was more than 0.60.To determines reliability of the questionnaire in terms of understanding and participation; coefficients of the Kuder and Richardson were 0.616 and 0.716, respectively. The questionnaire regarding opinion was tested the reliability by using the coefficient of Cronbach's alpha, which was 0.732. The data from questionnaires were analyzed using descriptive and inferential statistics.

The qualitative data revealed that hospital chief executivewere committed to support the safety, health andenvironment in the hospital. However, there were no clear plans concerning these aspects. As a result, the budget was not effectively allocated. The quantitative results showed that the informants perceived the information, knowledge and understanding, participation, and opinion concerning safety, occupational health, and working environment were at moderate level. Their opinion on safety, occupational health, and working environment were at agreed level. The comparative results revealed that the level of opinions on safety, occupational health, and working environment were different. The information perception, knowledge and understanding, and participation in safety, occupational health, and working environment were low positive correlation with the opinion of safety, occupational health, and working environment. The study suggested that an organization should promote information perception for creating the knowledge and understanding in safety, occupational health, and working environment for employees and officers with equality.The participations should be widely opened for employees and staffs in order to create a learning process together.

Keywords : Safety, Occupational Health, Environment , Songkhla Hospital

บทนำ

การดำเนินงานอาชีวอนามัยในโรงพยาบาล เป็นการดำเนินงานเพื่อการดูสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล นับเป็นผู้ประกอบอาชีพในสถานที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางการแพทย์ การพยาบาล การสาธารณสุข อันมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานทั้งด้านกายภาพ เช่น การสัมผัสรังสีในการรักษา/การวินิจฉัยโรค เสียงที่ดังในโรงซักฟอก ปัจจัยเสี่ยงด้านเคมี เช่น การสัมผัสกับยาบางชนิด ก๊าซที่ใช้ในห้องผ่าตัด ด้านชีวภาพ เช่น การสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วยที่เป็นโรคติดเชื้อ การวิเคราะห์เชื้อในห้องปฏิบัติการ ปัจจัยเสี่ยงด้านท่าทางการทำงาน เช่น การเข็น/การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย การบาดเจ็บจากการทำงาน

เช่น การถูกเข็มตำ รวมถึงปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมในการทำงาน เช่น ความเครียดจากการดูแลผู้ป่วยจำนวนมาก ความไม่พึงพอใจของผู้ป่วยและญาติ เป็นต้น ซึ่งหากไม่ได้รับการจัดการที่ดีแล้ว บุคลากรต่างๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลจะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการทำงานไม่น้อยกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ และแม้ว่าผู้ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลส่วนใหญ่ เป็นบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพในระดับที่สูงกว่าบุคลากรด้านอื่นๆ แต่ในฐานะผู้ให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้อื่น บางครั้งอาจมองข้ามหรือละเลยการดูแลสุขภาพของตนเองและเพื่อนร่วมงานได้ ขณะที่ภายในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนั้นก็มีบุคลากรอื่นๆ เช่น พนักงานรักษาความสะอาด พนักงานรักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่โรงครัว โรงซักฟอก งานซ่อมบำรุง ที่อาจมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพจากการทำงานไม่มาก ร่วมปฏิบัติงานในสถานที่เดียวกัน จึงนับว่ามีความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการทำงานเช่นกัน (กลุ่มงานอาชีวเวชกรรม โรงพยาบาลระยอง , 2555)

โรงพยาบาลสงขลา เป็นสถานพยาบาลประเภทโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ มีหน้าที่ในการส่งเสริม ดูแล รักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ผู้เจ็บป่วย ผู้มารับบริการ และประชาชนในเขตความรับผิดชอบ มีลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่หลากหลาย ซึ่งบุคลากรต้องเผชิญสิ่งคุกคามสุขภาพด้านต่างๆ ที่แตกต่าง โดยเฉพาะสิ่งคุกคามด้านชีวภาพ (เชื้อโรคจุลินทรีย์) ด้านกายภาพ (แสงสว่าง ความร้อน เสียงดัง รังสี) สารเคมี (สารเคมีในหน่วยงานต่างๆ) การยศาสตร์ (ลักษณะท่าทางการทำงาน) จิตสังคม (ความเครียดจากการทำงาน) และอุบัติเหตุในการทำงาน

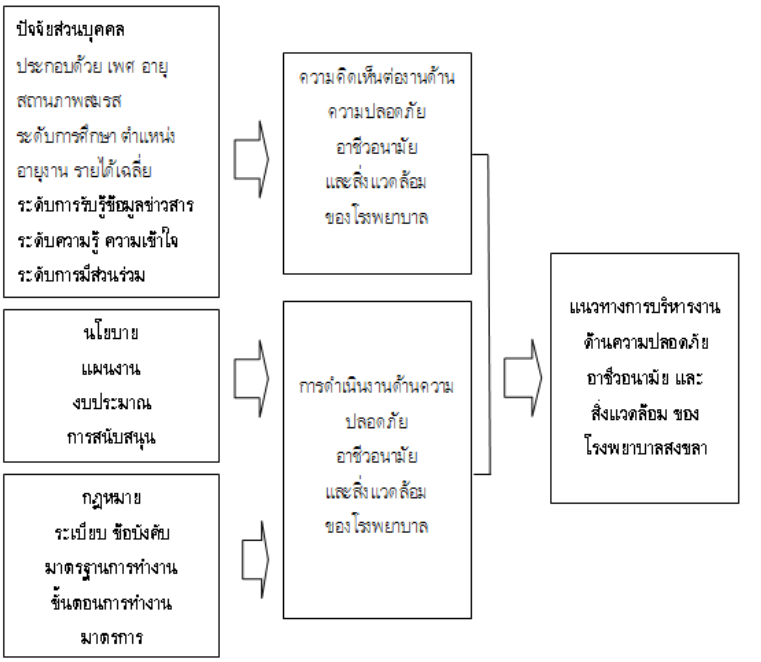
การพัฒนาระบบด้านความปลอดภัย การจัดการบริการอาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม สำหรับบุคลากรในโรงพยาบาลสงขลา เป็นการเชื่อมโยงบูรณาการจากแนวคิดการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานแนวทางปฏิบัติต่างๆ เข้าด้วยกัน ได้แก่ การดำเนินงานประเมินความเสี่ยงในการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาล ของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม การรับรองคุณภาพโรงพยาบาลของสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพสถานพยาบาล การดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและโครงการสถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน ของกรมอนามัย เพื่อให้บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา สามารถทำงานได้อย่างปลอดภัย มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนทั่วไป และถึงแม้ว่าโรงพยาบาลสงขลาจะมีกฎระเบียบข้อบังคับและมาตรการต่างๆ ในการป้องกันสิ่งคุกคามเหล่านี้ แต่ก็พบว่ากฎระเบียบข้อบังคับและมาตรการเหล่านี้ บางครั้งก็ไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นจริงได้ในบางกระบวนการหรือขั้นตอนของการปฏิบัติงาน หน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาลสงขลาจึงมักมีการผ่อนปรนกฎระเบียบข้อบังคับและมาตรการความปลอดภัยบางประการ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมในงานส่วนที่รับผิดชอบต่อไปได้ จึงเป็นปัจจัยให้เพิ่มความเสี่ยงต่อผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น ดังนั้น การศึกษาแนวทางในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการ และแผนงานที่เหมาะสม ให้สอดคล้องกับกระบวนการหรือวิธีปฏิบัติงาน และมาตรฐานต่างๆ ที่โรงพยาบาลสงขลาปฏิบัติ จะนำไปสู่แนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของโรงพยาบาลสงขลา และเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานและคุณภาพชีวิตของบุคลากรโรงพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระดับความรู้ความเข้าใจ ระดับการมีส่วนร่วม และระดับความคิดเห็นของบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลาต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลสงขลา

กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลสงขลา และนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) แบบผสมผสาน (Mix – method) รวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม ของโรงพยาบาลสงขลา โดยทำการศึกษาแบบวัดครั้งเดียว (Cross sectional design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คำนวณจากประชากร บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา จำนวน 1,737 คน ใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2538) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าเท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 325 คน เลือกตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota sampling) ตามสัดส่วนประชากรแต่ละกลุ่ม

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโรงพยาบาลสงขลา หัวหน้าศูนย์พัฒนาคุณภาพ และหัวหน้ากลุ่มงานอาชีวเวชกรรมโรงพยาบาลสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเรื่องการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม คือ

1.1) ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นคำถามปลายปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงาน อายุงาน และรายได้เฉลี่ย

1.2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ มีจำนวน 6 ข้อ ผลรวมคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสูงสุด เท่ากับ 24 คะแนน และผลรวมคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่ำสุด เท่ากับ 6 คะแนน แปลความหมายคะแนนโดยใช้เกณฑ์การประเมินที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภท Interval scale (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544) ซึ่งสามารถคำนวณหาค่าความกว้างของแต่ละชั้นได้ดังนี้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย (6–11 คะแนน) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารปานกลาง (12–17 คะแนน) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก (18–24 คะแนน)

1.3) แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน มีจำนวน 12 ข้อ โดยเป็นคำถามปลายปิด มี 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ได้คะแนน 1 คะแนน และ ไม่ใช่ ได้คะแนน 0 คะแนน ไม่ทราบ 0 คะแนน โดยใช้ค่าพิสัยของคะแนนเฉลี่ย แปลความหมายคะแนน ดังนี้ ระดับความรู้ความเข้าใจต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 8.36) ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 8.36 – 11.56) และระดับความรู้ความเข้าใจสูง (คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 11.56)

1.4) แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม ในการทำงาน เป็นคำถามปลายปิด 5 ประเด็น ตามระดับของการมีส่วนร่วม คือ การให้หรือรับข้อมูล การให้คำปรึกษา การทำกิจกรรม การให้ความร่วมมือ และการตัดสินใจ เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 15 ข้อ มี 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ได้คะแนน 1คะแนน และ ไม่ใช่ ได้คะแนน 0 คะแนน ไม่ทราบ 0 คะแนน โดยใช้ค่าพิสัยของคะแนนเฉลี่ย แปลความหมายคะแนน ดังนี้ ระดับความรู้ความเข้าใจต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 9.31) ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 9.31 – 13.80) และระดับความรู้ความเข้าใจสูง (คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 13.80)

1.5) แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 15 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่าตามแบบของลิเคอร์ท (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ตัวเลือก แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น เห็นด้วยมาก (คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 3.67) เห็นด้วยปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34 – 3.67) เห็นด้วยน้อย (คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 2.34)

1.6) แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันของหน่วยงานจากผู้บริหารโรงพยาบาล โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบาย แผนงานหรือโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การให้การสนับสนุนงาน ความคิดเห็นในการบริหารงานข้อเสนอแนะการกำหนดแนวทางการบริหารงาน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ

1. ตรวจสอบความแม่นตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องวัตถุประสงค์รายข้อ (IOC) มากกว่า 0.60

2. ตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นเอกพันธ์ ได้แก่ คำถามในส่วนของการวัดความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ที่มีเกณฑ์การให้คะแนน 1 เมื่อตอบถูก และให้คะแนน 0 เมื่อตอบผิดหรือไม่ ทราบ/ไม่แน่ใจ ด้วยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) จากผลการทดสอบข้อคำถามในส่วนของความรู้ความเข้าใจ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (r) เท่ากับ0.616 ข้อคำถามในส่วนของการมีส่วนร่วม ได้ค่า ความเที่ยง (r) เท่ากับ 0.716 และข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.732

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการประเมินจริยธรรมในงานวิจัย โรงพยาบาลสงขลา ก่อนนำกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ขั้นตอนและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการเข้าร่วมหรือปฏิเสธการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ผู้วิจัยจะให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นยินยอมในแบบฟอร์มพิทักษ์สิทธิ์การเข้าร่วมวิจัย หลังจากตอบใบยินยอม ผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลังโครงการวิจัยผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากคณะกรรมการจริยธรรมของโรงพยาบาลสงขลา ผู้วิจัยจัดทำหนังสือจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลา ถึงหัวหน้ากลุ่มงาน/หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้าหอผู้ป่วยและหัวหน้างาน ของโรงพยาบาลสงขลา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการเก็บข้อมูล และขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. นักวิจัยแจ้งให้หัวหน้ากลุ่มงาน/หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้าหอผู้ป่วยและหัวหน้างานของโรงพยาบาลสงขลารับทราบ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติ ผู้วิจัยทำการแนะนำตัวเองชี้แจงวัตถุประสงค์พร้อมแจ้งการพิทักษ์สิทธิโดยให้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร

4. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนผู้วิจัยกล่าวขอบคุณ แจ้งการสิ้นสุดการเป็นกลุ่มตัวอย่าง

5. ผู้วิจัยทำตามขั้นตอนขั้นต้น จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่างครบตามที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t – test) และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient : r)

ผลการวิจัย

1.ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 90.5 มีอายุระหว่าง 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.5 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ57.8 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 59.4 ส่วนมากเป็นพนักงานกระทรวง/ลูกจ้างชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 47.7 มีอายุงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.2 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.3

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 12.38, S.D. = 3.626) ความรู้ความเข้าใจต่อด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 9.95, S.D. = 1.591) การมีส่วนร่วมต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 11.56, S.D. = 2.248) และมีระดับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.580)

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

จากการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ มีระดับความคิดเห็นต่องานด้าน ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	$\overline{X}$	S.D.	t	p-value
ชาย	31	4.45	0.675	2.262	.024
หญิง	294	4.77	0.749		
รวม	**325**	**4.61**	**0.712**		

* P < 0.05

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน อายุงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระดับความรู้ความเข้าใจ และระดับการมีส่วนร่วมในงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระดับความรู้ความเข้าใจ และระดับ การมีส่วนร่วมกับระดับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรทดสอบ (n = 325)	ความคิดเห็นต่องาน (Pearson Correlation)	p-value
ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.362	0.026
ระดับความรู้ความเข้าใจ	0.451	0.042
ระดับการมีส่วนร่วม	0.322	0.000

* P < 0.05

4. แนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลสงขลา

ด้านนโยบาย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในระดับโรงพยาบาลได้มีการประกาศนโยบายด้านความปลอดภัยในการทำงานและอาชีวอนามัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลา ซึ่งใช้เป็นแนวทางการทำงานอย่างกว้างๆ ในภาพรวม แต่ในการดำเนินการของแต่ละกลุ่มงาน/ฝ่าย/งานจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ประเภทของหน่วยงาน ปัจจัยภายในหน่วยงานที่จะผลักดันให้นโยบายด้านนี้ประสบความสำเร็จได้แก่ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรงนั่น คือ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับ ซึ่งต้องกำกับดูแลและส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้สัมฤทธิ์ผล

ด้านแผนงาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า แผนงานหรือโครงการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานโดยเฉพาะมักจะไม่มีการจัดทำขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านการจัดสรรงบประมาณ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการด้านนี้ยังไม่มีอย่างเป็นรูปธรรม โดยงบประมาณด้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายเรื่องของอุปกรณ์ความปลอดภัยพื้นฐาน เช่น อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ถังดับเพลิง ค่าใช้จ่ายสำหรับการฝึกอบรม เป็นต้น

ด้านการสนับสนุน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้บริหารโรงพยาบาลได้ให้ความสำคัญต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาล เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์งานด้านนี้อย่างแข็งขันรวมทั้งมีการเสนอแนะแนวทางการทำงานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีความสมเหตุสมผลตามสถานการณ์ต่อผู้บริหารโรงพยาบาล

ด้านการบริหารงาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลา มีส่วนสำคัญที่จะทำให้งานด้านนี้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของทุกคนในโรงพยาบาล และทางคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลาเองก็มีเป้าประสงค์ที่อยากจะให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานด้านนี้โดยไม่ใช่เป็นการทิ้งภาระให้กับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลาแต่เพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลา ถือว่าเป็นหัวใจหลักที่จะขับเคลื่อนงานด้านนี้ไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นจึงต้องมีการทำงานอย่างมืออาชีพ ต้องมีความสามารถที่จะประสานให้ทุกส่วนงานดำเนินภารกิจของโรงพยาบาลไปด้วยกันได้ ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ ด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานของโรงพยาบาล และในส่วนผู้บริหารโรงพยาบาลจะต้องสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลากับบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา โดยให้มีการเรียนรู้งานร่วมกันและทำงานร่วมกันเป็นทีมซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานแล้วยังช่วยลดความขัดแย้งระหว่างกันด้วย

อภิปรายผล

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา มีคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและเพื่อนร่วมงานด้วย รวมทั้งเมื่อไม่มีความรู้ในเรื่องใดก็จะมีความสนใจหาความรู้ โดยการค้นหาหรือแสวงหาความรู้ เพื่อให้รู้ว่าตนเองจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2542) พบว่า การไม่ยอมรับรู้ต่อข้อมูลด้านความปลอดภัย ส่วนคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลวรรณ บุตรประเสริฐ และ สรันยา เฮงพระพรหม (2557) พบว่า ความรู้ด้านความปลอดภัยของผู้ที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ในโรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่ง อยู่ในระดับปานกลาง

บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า บุคลากรของโรงพยาบาลมีความเห็นว่าตนเองมีการกระทำ การแสดงออก และตอบสนองเพื่อให้รอดพ้นจากอันตราย การได้รับบาดเจ็บเนื่องจากการทำงาน ลักษณะงานที่ทำต้องสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพทางด้านเคมี ชีวภาพ กายภาพ และการยศาสตร์ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม ทำให้มีโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคและอุบัติเหตุได้ง่าย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าขณะการปฏิบัติงานอาจได้รับคำแนะนำการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความปลอดภัยที่ถูกต้อง จากเพื่อนร่วมงาน หรือการกล่าวตักเตือนจากหัวหน้าอยู่เป็นประจำทำให้เกิดความรู้และความตระหนัก

จนเข้ามามีส่วนร่วมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร ปรียานนท์ (2548) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อจากการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์กรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ มีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทร บุญบำเรอ (2557) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพยาบาล ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับสูง รวมทั้งการศึกษาของ สุทธิมาภรณ์ หมัดสาลี (2553) พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานที่ปลอดภัยและอันตรายจากการทำงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โดยรวมอยู่ในระดับสูง

บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา ที่มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามตระหนักดีว่าตนเองเป็นบุคลากรทางการแพทย์ เป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ต้องสัมผัสกับสารเคมี เชื้อโรค และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม ทำให้มีโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคจากการทำงานและอุบัติเหตุได้ง่ายด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีเจตคติด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน อายุงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่แตกต่างกันนั้น ความต้องการด้านความปลอดภัยก็จะไม่เป็นปัจจัยกระตุ้นต่อกลุ่มตัวอย่างเหมือนกันทุกคน ไม่ว่าจะมีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันเช่นไร อย่างไรก็ดีผลการศึกษาที่ได้ ก็มีส่วนที่แย้งกับทฤษฎีโดมิโนการเกิดอุบัติเหตุของ Heinrich (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2554) ที่อธิบายไว้ว่า การบาดเจ็บและความเสียหาย อันเป็นผลสืบเนื่องจากอุบัติเหตุ มีสาเหตุมาจากการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยที่เกิดจากความบกพร่องของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งความบกพร่องดังกล่าวนี้เพราะภูมิหลังหรือสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลนั้น จะส่งผลต่อความบกพร่องส่วนบุคคลเช่น ทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อความปลอดภัยที่ไม่ถูกต้อง นำไปสู่การปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้อง และเป็นต้นเหตุของอุบัติเหตุและการสูญเสีย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปภาจิต บุตรสุวรรณ (2544) พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศรีธัญญา มีตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน รวมทั้งผลการศึกษาของ นคร สะสม (2551) ก็พบว่ามีข้อสรุปเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ อายุ สถานภาพ และประสบการณ์การทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการป้องกันอันตรายจากการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ สุนทร บุญบำเรอ (2557) พบว่า อายุงาน และตำแหน่งงานของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

ส่วนผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่นๆ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ดังนั้นแล้ว เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มากกว่า ก็จะสามารถเกิดความรู้ความเข้าใจได้ในระดับที่สูงขึ้น นำไปสู่การสร้างความคิดเห็นหรือทัศนคติเชิงบวกต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความสิ่งแวดล้อมในการทำงานได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผลการศึกษาของ จิตรา ทองสุข และ อานนท์ วรยิ่งยง (2557) ที่พบว่าบุคลากรสนับสนุนทางคลินิกที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย พบว่ามีระดับการรับรู้และความคาดหวังด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัย แตกต่างกัน รวมทั้งผลการศึกษาของ วราพร ช่างยา (2551) พบว่าพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร ที่มีการรับรู้ความเสี่ยงแตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ระหว่าง

การรับรู้ความเสี่ยงกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน ผลการศึกษาของ นภัค ด้วงจุมพล และ ยุวดี วิทยาพันธ์ (2556) พบว่า กลุ่มตัวอย่างของหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีความรู้แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้บริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการปฐมภูมิ

2. แนวทางการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลสงขลา

ผู้ทำการศึกษาได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการวิเคราะห์และประเมินโครงการที่เรียกว่า CIPP-I Model ซึ่งประยุกต์มาจากแนวคิดการวิเคราะห์ระบบของ สตัลเฟิลบีม (Sttuffebeam et al., 1967 อ้างถึงใน จำลอง โพธิ์บุญ, 2552) นำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวทางการบริหารงานดังกล่าว โดยปัจจัยนำเข้าของงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงพยาบาล คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาล บุคลากรของโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีวเวชกรรม แผนงาน/โครงการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม งบประมาณ โดยสามารถสรุปแนวทางการบริหารงานด้านนี้จากผลการศึกษาเป็นข้อๆ ดังนี้

1) บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา ควรจะได้รับการปลูกฝังความตระหนักด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยการส่งเสริมให้ได้รับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางต่างๆ อย่างเหมาะสมและทัดเทียมกัน โรงพยาบาลสงขลาควรสร้างกระบวนการเรียนรู้รวมกันเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน อันจะเป็นการช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานร่วมกันได้อีกทางหนึ่ง

2) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลา และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีว เวชกรรม ควรมีส่วนส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยต้องประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้งานสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนให้เหมาะสม ทั้งบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่ดีของโรงพยาบาลสงขลา รวมถึงการเป็นผู้นำและทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล รวมทั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลา และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานอาชีวเวชกรรม ในการทำงานควรมีการดำเนินงานทั้งแบบเชิงรับและเชิงรุก โดยใช้มาตรการเชิงบวก

3) ผู้บริหารโรงพยาบาลสงขลาเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน ควรมุ่งเน้นในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกันภายในหน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาล ผู้บริหารต้องมั่นใจว่าหน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาล ได้ให้ความสำคัญต่อนโยบายด้านนี้อย่างต่อเนื่อง โดยนโยบายต้องมีความเหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาล และสื่อสารไปยังบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งผลของการดำเนินงานตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง

4) แผนงานและโครงการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลสงขลา ควรมีการจัดทำขึ้นมาอย่างชัดเจนให้เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในโรงพยาบาล แผนงานและโครงการนอกจากที่จะต้องสอดคล้องกับนโยบายของโรงพยาบาลสงขลาแล้วยังต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการภายในหน่วยงานด้วย รวมถึงแผนงานและโครงการต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ยังมีเทคนิคหลายประการที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความใส่ใจด้านนี้ในโรงพยาบาล เช่น การฝึกอบรม การให้รางวัล การจัดโครงการสร้างแรงจูงใจ การเสริมกำลัง เป็นต้น (Reese & Eidson, 2006) ที่จะสามารถเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาลสงขลา

5) งบประมาณทางด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลสงขลา ควรถูกประมาณการไว้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนงานและโครงการ การประมาณการงบประมาณด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานอย่างละเอียด จะทำให้ลดปัญหาการขาดงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมด้านนี้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานด้านนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านปัจจัยกระบวนการ (Process) ปัจจัยด้านกระบวนการของงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลสงขลาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการมีส่วนร่วม โดยสามารถสรุปแนวทางการดำเนินงานด้านนี้จากผลการศึกษาเป็นข้อๆ ดังนี้

1) บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา ส่วนใหญ่มีความเห็นอย่างยิ่งว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านกิจกรรม ต่างๆ ทางด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล มีประโยชน์ต่อตัวบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลาเอง ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วทางโรงพยาบาลสงขลาจะมีกิจกรรมทางด้านนี้อยู่แล้วเป็นหลัก ได้แก่ การอบรมความปลอดภัยก่อนเข้ามาทำงานในโครงการ การออกกำลังกายตอนเย็น การตรวจความปลอดภัย การตรวจสอบเครื่องมือเครื่องจักรประจำปี เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จึงควรกำหนดไว้ในแผนงานความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลา และพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับหน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาลสงขลาทั้งปริมาณและคุณภาพ

2) การสร้างความรู้ความเข้าใจของบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา โดยการรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล มีความน่าสนใจต่อบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลาอยู่แค่ระดับปานกลาง ดังนั้นทางคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลสงขลา จึงควรที่จะพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น เพราะในปัจจุบันการรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ใช้เพียงช่องทางการติดประกาศในกระดานข่าวและแจ้งผ่านการประชุมของหน่วยงานเพียงเท่านั้น จึงควรมีการปรับเปลี่ยนมาใช้สื่อที่หลากหลายรูปแบบหรือสื่อที่แปลกใหม่และทันสมัยมากขึ้น เช่น แผ่นพับ เสียงตามสาย สื่ออิเล็คทรอนิคส์ สื่อโทรคมนาคม และการตรวจเยี่ยมของผู้บริหาร เป็นต้น

3) ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาทุกระดับควรเปิดช่องทางและโอกาสให้บุคลากรของโรงพยาบาลสงขลาในโรงพยาบาลเข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้คำปรึกษา และเป็นตัวแทนในการทำกิจกรรม ของการดำเนินงานด้านนี้ โดยกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา ควรเน้นไปในด้านของการส่งเสริมความร่วมมือและประสานการทำงานในหน่วยงาน การจัดสภาพการทำงานที่ปลอดภัย หรือการมุ่งเน้นกำจัดจุดเสี่ยงในพื้นที่การทำงาน เป็นต้น

ด้านปัจจัยผลิตผล (Product) ปัจจัยด้านผลิตผลของงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ความปลอดภัยในการทำงาน สุขภาวะอนามัยที่ดี และสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม โดยควรกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อสะท้อนการดำเนินงานของโรงพยาบาล เช่น ในด้านความปลอดภัยในการทำงานอาจจะชี้วัดได้จาก สถิติการเกิดอุบัติเหตุจาก การทำงานงาน ในด้านสุขภาวะอนามัยที่ดีอาจชี้วัดได้จากอัตราการเจ็บป่วยจากการทำงาน และด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานอาจชี้วัดได้จาก รายการอุบัติการณ์ (Incident report) หรือรายงานสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe condition report) เป็นต้น และหน่วยงานในโรงพยาบาลสงขลาต้องมั่นใจว่าได้มีการปรับปรุงและพัฒนางานด้านนี้อย่างต่อเนื่อง จนสามารถสร้างผลผลิตที่มาจาก ค่านิยม ทัศนคติความเข้าใจ ความรู้ความสามารถ และแบบแผนพฤติกรรมส่วนบุคคลและของกลุ่ม จนกลายเป็นรูปแบบการบริหารงานด้านนี้ขององค์กร หรือที่เรียกว่าวัฒนธรรมองค์กร นั่นเอง (Hughes & Ferrett, 2007)

สรุป

งานวิจัยนี้สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นต่องานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลอยู่ในระดับเห็นด้วยมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ศึกษาทั้ง 4 ปัจจัยนี้ กลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งผู้บริหารโรงพยาบาลมี

ความมุ่งมั่นในการให้การสนับสนุนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลเป็นอย่างดี แต่มีข้ออุปสรรคในเรื่องความไม่ชัดเจนในการกำหนดแผนงานด้านนี้ ทำให้การจัดสรรงบประมาณจึงยังไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ และควรเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ และเปิดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งผู้บริหารต้องแสดงความมุ่งมั่น และดูแลอย่างใกล้ชิดด้วยตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบาย ควรมุ่งสร้างวัฒนธรรมองค์กรโดยอาศัยกลไก 5 ประการ คือ การปรับตัวเข้าหากัน การควบคุมโดยตรง มาตรฐานของกระบวนการทำงาน มาตรฐานของผลผลิตและมาตรฐานของทักษะ ผู้บริหารจะต้องแสดงความมุ่งมั่นในด้านนี้เพื่อการกระตุ้นบุคลากรของโรงพยาบาลสงขลา ให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

ด้านปฏิบัติ ควรเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้หลากหลาย เพิ่มพูนระดับความรู้ความเข้าใจ เพื่อกระตุ้นก่อให้เกิดความคิดเห็นเชิงบวกต่องานที่ทำ เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านนี้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

กมลวรรณ บุตรประเสริฐ และ สรันยา เฮงพระพรหม. (2557). **พฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ในโรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่ง.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2542). **ความสำเร็จของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในการลดสถิติการประสบอันตรายเรื่องจากการทำงาน (พ.ศ.2540 – 2542).** กรุงเทพฯ: สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2554). **คู่มือการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับหัวหน้างานตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เรียงสามกราฟฟิคดีไซน์.

กลุ่มงานอาชีวเวชกรรม โรงพยาบาลระยอง. (2555). **คู่มืออาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลระยอง.** ชลบุรี: สัมมาอาชีวะ.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). **หลักสถิติ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จำลอง โพธิ์บุญ. (2552). **การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ: ทิพเนตร์การพิมพ์.

จิตรา ทองสุข และ อานนท์ วรยิ่งยง. (2557). **การรับรู้และความคาดหวังด้านการบริการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของบุคลากรสนับสนุนด้านคลินิกในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นคร สะสม. (2551). **พฤติกรรมมนุษย์และความปลอดภัยในการทำงาน กรณีศึกษา บริษัท แมทเทล กรุงเทพ จำกัด.** สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นภัค ด้วงจุมพล และยุวดี วิทยาพันธ์. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการให้บริการอาชีวอนามัยของหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 27**(3), 83-93.

ปภาจิต บุตรสุวรรณ. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศรีธัญญา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วราพร ช่างยา. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิธร ปรียานนท์. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2538). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

สราวุธ สุธรรมาสา และคณะ. (2548). **แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงงานในประเทศไทย.** รายงานการวิจัย เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้า พริ้นติ้ง จำกัด.

สุทธิมาภรณ์ หมัดสาลี . (2553). **การจัดการความปลอดภัยในการทำงานของหัวหน้าห้องผ่าตัด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุนทร บุญบำเรอ . (2557). พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพยาบาล ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา, 20**(2), 82-92.

อภันตรี ประยูรวงษ์. (2556). ปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 27**(2), 54-62.

Glinfung, J. (1991). **Comparative Study For Safety Management In The Manufacturing Factor.** Master Science (Industrial Hygiene and Safety), Mahidol Unversity, Bangkok.

Hughes, P. & Ferrett, (Ed). (2007). **Introduction to Health and Safety in Construction.** 2nd ed. Burlington: Elsevier Ltd